FiCom ry | ML
8.1.2019

Lakivaliokunnalle

Lausunto puuttua miehittämättömän kulkuneuvon liikkumiseen vankila-alueella tai sen yläpuolella (HE 222/2018 vp)

Lakivaliokunta on pyytänyt FiComilta lausuntoa hallituksen esityksestä laeiksi vankeuslain, tutkintavankeuslain, pakkokeinolain ja sakon täytäntöönpanolain muuttamisesta. FiComin lausunto keskittyy ehdotukseen puuttua miehittämättömän kulkuneuvon liikkumiseen vankilan alueella tai sen yläpuolella. FiCom kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi ja esittää seuraavaa:

FiComin keskeiset viestit

- **FiCom pitää esitystä ja sen tavoitteita tarpeellisina ja tarkoituksenmukaisina vankilan järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi.**
- **Esityksessä on hyvin kuvattu toimenpiteiden edellytykset ja niiden vaikutukset yleiseen viestintäverkkoon ja sen palveluille.**
- **Jos toimenpiteen arvioidaan kohdistuvan yleiseen matkapuhelinverkkoon tai turvallisuusradioverkkoon, tulee toimivaltuuksien käytön kynnys olla erityisen korkealla.**
- **Viestintäverkkoa tai -palvelua häiritsevästä toiminnasta tulee tehdä ilmoitus Liikenne- ja viestintävirastolle, ja teleyrityksen tulee saada häiriöstä tieto, kuten vireillä olevassa poliisilain muutoksessa (HE223/2018 vp, 11a § 4 mom.) on ehdotettu.**

Esityksen vaikutukset viestintäverkkoihin ja niiden palveluihin on pyritty minimoimaan

Esityksen mukaan Rikosseuraamuslaitoksella olisi oikeus ottaa miehittämätön kulkuneuvo tilapäisesti haltuun, estää sen käyttö tai muutoin puuttua sen kulkuun, jos se on välttämätöntä vankilan järjestyksen ja turvallisuuden takaamiseksi. Näissä tilanteissa Rikosseuraamuslaitos voisi käyttää lyhytaikaisesti teknistä laitetta, joka ei saa aiheuttaa vähäistä suurempaa haittaa radio- tai muulle viestinnälle taikka yleisen viestintäverkon laitteille tai palveluille. Vaikutusten tulisi kohdistua mahdollisimman tarkasti vain haitalliseksi havaittuun toimintaan ja sen käyttämiin taajuuksiin. Lisäksi myös laitetta käytettäessä tulisi huomioida, ettei se aiheuttaisi vähäistä suurempaa haittaa radio- tai muulle viestinnälle taikka yleisen viestintäverkon laitteille tai palveluille tarkoitettua haittaa.

Jos tekninen laite olisi sähköisen viestinnän palveluista annetussa laissa tarkoitettu radiolähetin, sen hallussapito ja käyttö edellyttäisivät Liikenne- ja viestintäviraston myöntämää radiolupaa, josta säädetään lain 39 §:ssä. Radiolupamenettelyssä Liikenne- ja viestintävirasto kykenisi varmistamaan, että laitteet ominaisuuksiensa puolesta täyttäisivät radioluvan edellytykset.

Edelleen esityksen mukaan teknistä laitetta voitaisiin käyttää, jos se on puolustettavaa, kun otetaan huomioon tehtävän tärkeys ja kiireellisyys, miehittämättömän kulkuneuvon toiminnan vaarallisuus, käytettävissä olevat voimavarat sekä muut tilanteen kokonaisarviointiin vaikuttavat seikat. Teknistä laitetta saisi käyttää vain niin kauan kuin se on välttämätöntä toimenpiteen suorittamiseksi. Lisäksi laitetta saisi käyttää ainoastaan asianmukaisen koulutuksen saanut virkamies.

Esitystä perustellaan sillä, että Rikosseuraamusvirastolla ei tällä hetkellä ole riittäviä toimivaltuuksia puuttua ehdotuksessa kuvattuun toimintaan. FiComin mukaan esitys ja sen tavoitteet ovat tarpeellisia. Ehdotuksessa ja sen perusteluissa on hyvin avattu ja kuvattu ne edellytykset, esimerkiksi välttämättömyys ja vähimmän haitan periaate, jolloin kulkuneuvon liikkumiseen puuttuminen on mahdollista. Lisäksi kulkuneuvoon puuttuminen rajoittuisi ainoastaan vankilan alueelle tai sen yläpuolelle ja olisi aina tapauskohtaista, eli ei esimerkiksi olisi automatisoitua. FiCom pitää erinomaisena säännöstasolle nostettua kirjausta siitä, että kulkuneuvon liikkumisen estävää laitetta saa käyttää vain niin kauan kuin se on välttämätöntä toimenpiteen suorittamiseksi.

Osa vankiloista sijaitsee asutuilla alueilla, jolloin kulkuneuvoon puuttumiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Mahdolliset häiriötekijät yleisten viestintäverkkojen ja -palveluiden toimintaan ja turvallisuusradioviestintään on minimoitava. Näissä tilanteissa toimivaltuuksien käytön kynnys tulee olla erityisen korkea. Lisäksi FiCom korostaa, että erityisesti hätäpuhelinyhteyksien tulee toimia kaikissa tilanteissa.

Esityksessä todetaan, että ilmailua koskevan sääntelyn kehittämisen yhteydessä vankila-alueet voidaan määritellä alueiksi, joilla miehittämättömien ilma-alusten lennättäminen olisi kiellettyä. Tämä osaltaan saattaa vähentää mahdollisia häiriötekijöitä myös viestintäverkoille ja niiden palveluille.

FiCom pitää hyvänä sitä, että puuttumiseen käytettävä tekninen laite edellyttää Liikenne- ja viestintäviraston myöntämää radiolupaa, jolloin voidaan varmistua laitteen asianmukaisuudesta. Positiivista on myös se, että teknistä laitetta saisivat käyttää ainoastaan siihen koulutuksen saaneet virkamiehet. Näin voidaan vähentää muun muassa viestintäverkoille ja muulle viestinnälle aiheutuvaa häiriötä.

Rikosseuraamuslaitoksen ilmoitus Liikenne- ja viestintävirastolle

Toisin kuin vastaavassa poliisilain toimivaltuuksia koskevassa muutosehdotuksessa (HE 223/2018 vp, 11a § 4 mom.), tässä ei ole esitystä siitä, että Liikenne- ja viestintävirastolle tehtäisiin ilmoitus viestintää mahdollisesti häiritsevästä toiminnasta. Poliisilakia koskevan esityksen mukaan ilmoitusvelvollisuudella pyrittäisiin siihen, että tieto teknisen laitteen käyttämisestä saavuttaisi tarpeen mukaan myös teleyritykset, joille on sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 33 ja 34 luvuissa säädetty velvollisuuksia, jotka liittyvät häiriöiden hallintaan ja niistä ilmoittamiseen.

FiCom esittää valiokunnalle, että esitykseen lisätään vastaava säännös kuin poliisilakia koskevassa esityksessäkin on. FiCom esitti poliisilain valmistelun yhteydessä kommentteja ilmoitusvelvollisuuden tarpeettomuudesta, jos teknistä laitetta käytettäisiin kaukana asutuksesta tai viestintäverkoista. FiCom huomauttaa, että 2G-, 3G- ja 4G-matkaviestinverkot kattavat Suomen pinta-alan lähes kokonaan.

Tulevaisuudessa älyliikenne ja liikenteen automatisaatio sekä IoT-laitteet tulevat hyödyntämään matkaviestinverkkoja entisestään paitsi asutusten lähistöllä myös siellä, missä ei ole asutusta.

Liikenne- ja viestintäviraston ja teleyritysten tulee olla tietoisia matkaviestinverkon häiriöistä useasta syystä, muun muassa sähköisen viestinnän palvelulain 274 ja 275 §:ssä säädettyjen velvoitteiden valvomiseksi ja täyttämiseksi. FiCom ehdottaa, että Liikenne- ja viestintävirasto ja matkaviestinoperaattorit saisivat tiedon viranomaisen suorittamasta operatiivisesta häirinnästä. Menettely varmistaisi, ettei häiriötilanteissa tehdä turhaa työtä muun muassa verkon vikaselvityksen käynnistämiseksi ja aiheuteta turhia kustannuksia hallinnossa ja yrityksissä.

Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliitto, FiCom ry

Marko Lahtinen
lakiasiat